

ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน

เนื่องจากลักษณะ โครงสร้างผลึกมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับพลังงานของอิเล็กตรอนในผลึกและสมบัติต่างๆของสาร จึงได้มีผู้พยายามศึกษาสาเหตุของการเกิดโครงสร้างผลึกแบบต่างๆ ในกรณีของสารกึ่งตัวนำที่มีโครงสร้างผลึกแบบซาลโคไพไรท์ลักษณะอย่างหนึ่งที่บอกถึงความแตกต่างของซาลโคไพไรท์แต่ละชนิดคือ ลักษณะการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน ในบทนี้จึงจะกล่าวถึงทฤษฎีต่างๆ ที่พยายามอธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน และวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความสัมพันธ์ของแต่ละทฤษฎี

6.1 สาเหตุของการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน

ถ้าเราพิจารณาโครงสร้างที่ได้จากการศึกษาโดยใช้รังสีเอกซ์ จะเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้โครงสร้างแบบซิงค์เบลนด์และแบบซาลโคไพไรท์ต่างกันเกิดจาก ในสารที่มีโครงสร้างแบบซิงค์เบลนด์ประกอบด้วยธาตุ 2 ชนิด ชนิดหนึ่งเป็นไอออนบวกและอีกธาตุหนึ่งเป็นไอออนลบ แต่ละตัวจะสร้างพันธะกับไอออนที่อยู่ใกล้ 4 ตัว เป็นการสร้างพันธะโควาเลนต์แบบเตตระฮีดรอล ไอออนลบแต่ละตัวจะสร้างพันธะกับไอออนบวกที่อยู่ใกล้ 4 ตัว และไอออนบวกแต่ละตัวก็จะสร้างพันธะกับไอออนลบที่อยู่ใกล้ 4 ตัวเช่นกัน พันธะเคมีที่เกิดขึ้นในสารที่มีโครงสร้างผลึกแบบซิงค์เบลนด์จึงมีเพียงชนิดเดียว คือ เป็นพันธะระหว่างไอออนบวกและไอออนลบเท่านั้น ความยาวพันธะจึงมีค่าเดียว และมุมระหว่างพันธะแต่ละคู่จะมีค่าเท่ากันหมดคือเป็น 109.5° ทำให้มียูนิทเซลเป็นรูปลูกบาศก์ มีไอออนลบอยู่ที่ $X=1/4$, $Y=1/4$ และ $Z=1/4$ ส่วนในสารประกอบที่มีโครงสร้างแบบซาลโคไพไรท์ (ABC_2) ซึ่งมีไอออนบวก 2 ชนิด และมีไอออนลบ 1 ชนิด ทั้งไอออนบวกและไอออนลบ จะมีการสร้างพันธะกับไอออนที่อยู่ใกล้ 4 พันธะ โดยไอออนบวกทั้ง 2 ชนิดจะมีการสร้างพันธะกับไอออนลบทั้งหมดเป็นพันธะแบบเดียวกันทั้งหมดคือเป็น A-C หรือ B-C แบบใดแบบหนึ่งทั้ง 4 พันธะ ไอออนลบ 1 ตัว จะสร้างพันธะแบบ A-C 2 พันธะและแบบ B-C 2 พันธะ เนื่องจากไอออนบวกแต่ละชนิดมีขนาดของคอร์ และจำนวนประจุสุทธิในคอร์ไม่เท่ากัน ทำให้มีความสามารถในการดึงวาเลนซ์อิเล็กตรอนไปใช้ในการสร้างพันธะ (ค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตี) ไม่เท่ากัน ทำให้ความยาวพันธะทั้ง 2 ชนิดยาวไม่เท่ากัน อีกทั้งในขณะที่ไอออนลบสร้างพันธะกับไอออนบวกทั้ง 2 ชนิด จะทำให้ไอออนบวกทั้ง 2 ชนิด ถูกดูดให้มาอยู่ใกล้กัน ทำให้เกิดการผลักกันระหว่างไอออนบวกขึ้น แรงผลักกันระหว่างไอออน A...A, A...B, และ B...B ไม่เท่ากัน ทำให้มุมระหว่างพันธะไม่เป็น 109.5° อีกต่อไป (23) ทำให้

เกิดการบิดของโครงสร้างเกิดเป็นเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน และมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของ ไอออนลบขึ้น

ได้มีผู้พยายามหาทฤษฎีที่จะใช้ในการทำนายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน เพื่อที่จะนำผลไปใช้ในการทำนายค่าความกว้างของแถบช่องว่างพลังงานของสาร เพื่อใช้ในการสังเคราะห์สารให้มีช่องว่างแถบพลังงานที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้งาน โดยในระยะแรกๆ ฟิลลิปส์ (24, 25, 26) ได้อธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน โดยใช้ค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีซึ่งเขาได้ปรับปรุงให้อยู่ในรูปฟังก์ชันของค่าคงที่ไดอิเล็กตริก แต่อธิบายได้ในขอบเขตที่จำกัด ต่อมาผู้อธิบายโดยใช้รัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนที่อยู่ในอะตอมอิสระตามแบบจำลองของ ไฮมอนส์ (21) และตามแบบที่ใช้ซูโดโทเทินเชียลของซุงเกอร์ (30) มีการนิยามค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะขึ้นมาอธิบาย ทำให้สามารถอธิบายได้กว้างขวางขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.2 การอธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชันโดยใช้ค่าอิเล็กโตรเนกติวิตี

ในปี ค.ศ. 1974 ฟิลลิปส์ (24) ได้เสนอว่า เตตระโกนอล ดิสทอร์ชันเกิดจากการกระจายของอิเล็กตรอนไปยังอะตอมที่เป็นองค์ประกอบของผลึกมีค่าไม่เท่ากัน เตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน จึงควรขึ้นอยู่กับความสามารถในการดึงดูดเอาอิเล็กตรอนของอะตอมหรือค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอม ฟิลลิปส์หาความสัมพันธ์ออกมาได้ในรูป

$$\tau = -0.60X_A + 0.25X_B + 0.15X_C + 0.01 \quad \dots \dots \dots (6.2.1)$$

โดยสมการนี้จะใช้ได้กับสารประกอบซาลโคไพไรท์กลุ่ม II-IV-V₂ ตามสมการนี้มีประจุอิเล็กตรอนที่อะตอม A ประมาณ 3 เท่าของประจุที่อะตอม B และ C การเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน จึงเป็นผลของการกระจายประจุไฟฟ้าในสารที่มีโครงสร้างแบบซาลโคไพไรท์ต่างไปจากในสารประกอบที่มีโครงสร้างแบบซิงค์เบลนด์ เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ของ X_A แสดงให้เห็นว่า อะตอมของธาตุในหมู่ที่ 4 และ 5 ได้รับประจุเพิ่ม แต่อะตอมของธาตุในหมู่ที่ 2 มีการสูญเสียประจุ อะตอมของธาตุในหมู่ที่ 4 และ 5 จะมีการสร้างพันธะ ทำให้มุมระหว่างพันธะต่างจากมุมเตตระฮีดรอลไม่เกิน 0.3° ในขณะที่อะตอมของธาตุในหมู่ที่ 2 มุมจะต่างจากมุมแบบเตตระฮีดรอลมากกว่า 10° ดังนั้นอะตอมในหมู่ที่ 4 และ 5 จึงเป็นตัวรักษาโครงสร้าง ให้อยู่คงคล้ายคลึงกับโครงสร้างแบบซิงค์เบลนด์และจากผลการทดลองปรากฏว่า ในสารกลุ่มนี้ค่า $2 - \tau \gg 0$ เสมอ แสดงว่าในโครงสร้างที่เสถียรจะมีการกระจายประจุจากอะตอมของธาตุในหมู่ที่ 2 ไปยังอะตอมของธาตุในหมู่ที่ 4 และ 5 เสมอ สมการนี้ใช้ได้กับสารที่มีค่า $\tau \leq 0.05$ ถ้า τ มากกว่านี้ค่าที่คำนวณได้จะสูงกว่าค่าจริง

ในปีเดียวกันนูแลนดี (Noolandi) (25, 26) ได้ปรับปรุงแบบจำลองวาเลนซ์ พอร์ซ

ฟิลด์ (valence force field model) เพื่อให้ใช้ได้ทั้งในสารประกอบกลุ่ม I-III-V₂ และ II-IV-V₂ นูแลนดีได้เสนอว่า การเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน และ ชับแลททิซ ดิสเพลซเมนต์ (sublattice displacement or u displacement) เกิดจากการมี ไอออนบวก 2 ชนิด ผลจากการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน จึงน่าจะเขียนให้อยู่ในรูป ผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของไอออนบวกได้ เมื่อเขียนกราฟระหว่างเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน และผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของไอออนบวกทั้ง 2 ชนิด ปรากฏว่าได้ ความสัมพันธ์ออกมาในรูป

$$\tau = \alpha R_A^p R_C^q (X_A - X_B)^2 \dots \dots \dots (6.2.2)$$

โดยที่ $\tau = \frac{1-c}{2a}$ เป็นค่าเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน

α, p, q เป็นค่าคงที่

R_A, R_C เป็นรัศมีอะตอมของธาตุ A และ C ตามลำดับ

X_A, X_B เป็นค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของอะตอมของธาตุ A และ B ตามลำดับ

นูแลนดีได้ใช้ค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของฟิลลิปส์ในการหาค่าความสัมพันธ์ดังกล่าว ปรากฏว่า สารกลุ่ม II-IV-V₂ มีความสอดคล้องกับความสัมพันธ์ (6.2.2) ดี โดยจะได้ $\alpha = 0.089$, $p = 5.385$ และ $q = -1.323$ โดย R_A, R_C มีหน่วยเป็นอังสตรอม ในขณะที่สารกลุ่ม I-III-VI₂ จะให้ผลที่ไม่สอดคล้องตนัก ทั้งนี้อาจเกิดจากในสารกลุ่มนี้มีอิเล็กตรอนในชั้น หลังกาย่อย d เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างพันธะด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้พยายามอธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน ในรูปพารา มิเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับอะตอมโดยตรง เช่นรัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนในอะตอม

6.3 การอธิบายการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน

โดยใช้รัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนในอะตอม

ในปี ค.ศ. 1978 เชลคอสกีและฟิลลิปส์ (21) ได้ใช้ค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตี ซึ่งนิยาม ในรูปรัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนตามนิยามของเซนต์ จอห์น และบล็อก มาใช้ในการหา ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน กับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของ อะตอม A และ B ซึ่งนิยามไว้ว่า มีค่าเป็น $[r_p(A) - r_p(B) + 0.15(r_d(A) - r_d(B))] / [r_p(C) - 0.3r_d]$ ปรากฏว่า เมื่อใช้กับสารประกอบซาลโคไพไรท์กลุ่ม II-IV-V₂ ทำให้ได้ความสัมพันธ์ในรูปพาราโบลิกฟังก์ชัน แต่เมื่อใช้กับสารประกอบกลุ่ม I-III-VI₂ ปรากฏว่าไม่สามารถหาความสัมพันธ์ออกมาได้

ในปีเดียวกันนั้น ชอกัทและสิงห์ (Shaukat and Singh) (27) ได้กำหนดค่า อิเล็กโตรเนกาติวิตีสำหรับพันธะ (bond electronegativity, X_{cb}) ขึ้นมา โดยให้

$$X_{cb}(A,C) = Y(A,C)/(r_c(C)-2d.r_d(C)-2f.r_f(C)+\dots) \quad (6.3.1)$$

โดยที่ $Y(A,C) = R_1(A)-R_1(C) \dots\dots\dots (6.3.2)$

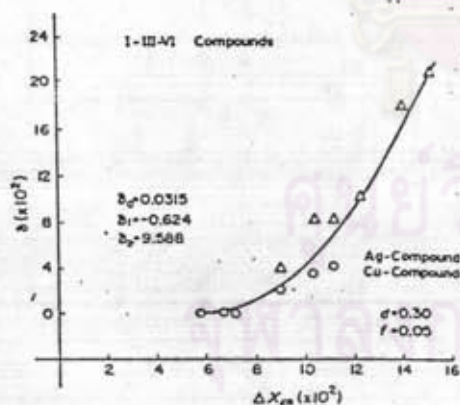
$$R_1(A) = r_c(A)+d.r_d(A)+f.r_f(A)+\dots \dots\dots (6.3.3)$$

$$r_c(A) = r_s + r_p \dots\dots\dots (6.3.4)$$

d และ f เป็นสัดส่วนของอิเล็กตรอนที่มาจากชั้นพลังงานย่อย d และ f ตามลำดับจากสมการ(6.3.1) จนถึง(6.3.4) จะเห็นว่า ค่า $R_1(A)$ ความจริงก็คือ ค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอม A ดังนั้น $X_{cb}(A,C)$ ซึ่งเป็นค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะก็คือ ผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอมคู่ที่สร้างพันธะนั้นเอง ซอกท์และสิงห์ ได้เสนอว่า การเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน เกิดจากความแตกต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะ $A-B$ และ $B-C$ และได้หาความสัมพันธ์ของเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน δ ($\delta=2-c$) และผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะ (ΔX_{cb}) ปรากฏว่า ได้ความสัมพันธ์ในรูปพาราโบลิกฟังก์ชัน

$$\delta = \delta_0 + \delta_1 (\Delta X_{cb}) + \delta_2 (\Delta X_{cb})^2 \dots\dots\dots (6.3.5)$$

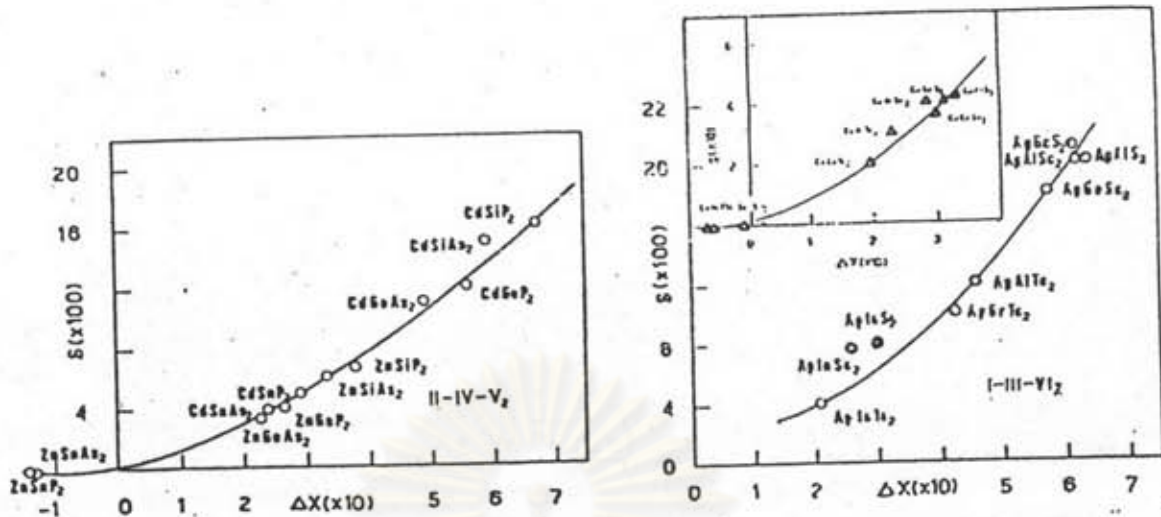
ในสารประกอบกลุ่ม I-III-VI₂ ที่เป็นสารประกอบของทองแดง (Cu) และ เงิน (Ag) จะให้ผลสอดคล้องกับทฤษฎีนี้เมื่อ $\delta_0 = 0.0315$, $\delta_1 = -0.624$, $\delta_2 = 9.588$ และ $d=0.30, f=0.05$ ดังในรูปที่ 6.1 แต่ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขรัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนของไซมอนส-บล็อก ดังนั้นการหาความสัมพันธ์ของ $2-c/a$ กับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของซอกท์และสิงห์จึงไม่ถูกต้อง แต่ก็ยังให้แนวความคิดในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของค่า $2-c/a$ ซึ่งเป็นแนวทางให้ซอกท์และยัสเสนใช้ในการศึกษาต่อไป

รูปที่ 6.1 แสดงความสัมพันธ์ของเตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน δ และ ค่าความแตกต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะตามทฤษฎีของซอกท์และสิงห์ (27)

ในปี ค.ศ. 1981 ซุงเกอร์ (Zunger) (28,29) ได้คำนวณรัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนในผลึกโดยใช้พลังงานศักย์ที่เป็นฟังก์ชันของความหนาแน่นอิเล็กตรอน (density functional pseudopotential) ในการคำนวณ และในปีต่อมาซอกท์และยัสเสน (Hussian) (30) ได้ใช้วิธีการเดียวกันกับซอกท์และสิงห์ และใช้รัศมีวงโคจรของซุงเกอร์ แสดงให้เห็นว่า เตตระโกนอล ดิสทอร์ชัน ที่ได้จากการทดลองสามารถเขียนได้ในรูปความแตกต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะ ซึ่งใช้ได้ทั้งในสารประกอบซาลโคไฟไรต์

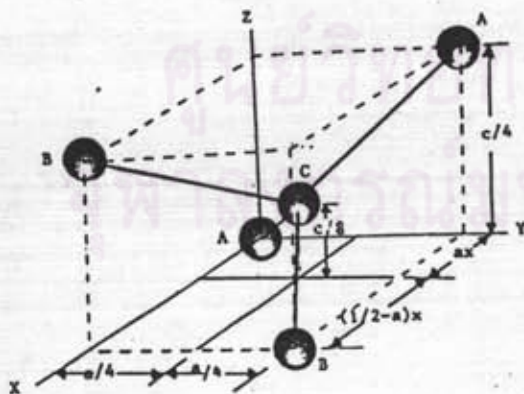
กลุ่ม I-III-VI₂ และ กลุ่ม II-IV-V₂ ดังรูปที่ 6.2

รูปที่ 6.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเดตระโกนอล ดิสทอร์ชัน (2-c/a) กับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีของพันธะ A-C และ B-C ในสารประกอบชาลโคไฟไรต์ของซอกท์และฮัสเสน (30)

โดยมีความสัมพันธ์ของ 2-c/a ดังสมการ (6.3.5) โดยที่ค่า δ_1, δ_2 และ δ_3 มีค่าดังนี้

	II-IV-V ₂	Cu-III-VI ₂	Ag-III-VI ₂
δ_1	0.000	0.015	0.014
δ_2	0.107	0.453	0.025
δ_3	0.202	2.437	0.446

รูปที่ 6.3 แสดงลักษณะการจัดเรียงอะตอมในส่วนหนึ่งของโครงสร้างแบบชาลโคไฟไรต์

6.4 ทฤษฎีซีทีบี (CTB Theory)

เจฟฟ์และซุงเกอร์ (Jaffe-Zunger) (33) ได้ใช้แบบจำลองกึ่งดั้งเดิม (semi-classical model) ใช้หลักการอนุรักษ์การสร้างพันธะแบบเดตระทีดรอล (Conservation of Tetrahedral Bonds (CTB)) ในการคำนวณพารามิเตอร์ของแลตทิซ (lattice

	Be 1.06	B 0.88	C 0.77	N 0.70	O 0.66	F 0.64
	Mg 1.40	Al 1.26	Si 1.17	P 1.10	S .04	Cl 0.99
Cu 1.35	Zn 1.31	Ga 1.26	Ge 1.22	As 1.18	Se 1.14	Br 1.11
Ag 1.53	Cd 1.48	In 1.44	Sn 1.40	Sb 1.36	Te 1.32	I 1.28
Au 1.50	Hg 1.48	Tl 1.47	Pb 1.46	Bi 1.46		

ตารางที่ 6.1 แสดงค่ารัศมีของอะตอมในขณะที่มีการสร้างพันธะโควาเลนต์แบบเตตระฮีดรอลของพอลิง (4)

H																	He																												
Li 0.68	Be 0.30 1.06											B 0.16 0.88	C 0.77	N 0.70	O 1.46 0.66	F 1.33 0.64	Ne 1.58																												
Na 0.98	Mg 0.65 1.40											Al 0.45 1.26	Si 0.38 1.17	P 1.10	S 1.90 1.04	Cl 1.81 0.99	Ar 1.88																												
———— Standard radii for ions in inert gas (filled shell) configuration ———— ———— Radii of atoms when in tetrahedral covalent bonds ———— ———— Radii of ions in valence state indicated in superscript ————																																													
K 1.33	Ca 0.94	Sc 0.68	Ti 0.60	V ⁺ *0.30	Cr ⁺ *0.38	Mn ⁺ *0.34	Fe ⁺ *0.30	Co ⁺ *0.26	Ni ⁺ *0.22	Cu ⁺ *0.16	Zn ⁺ *0.13	Ga 1.26	Ge 1.22	As 1.18	Se 1.14	Br 1.95 1.11	Kr 2.00																												
Rb 1.48	Sr 1.10	Y 0.88	Zr 0.77	Nb 0.67	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd ⁺ *0.16	Ag ⁺ *0.13	Cd ⁺ *0.11	In 1.44	Sn 1.40	Sb 1.36	Te 1.32	I 2.16 1.28	Xe 2.17																												
Cs 1.67	Ba 1.29	La 1.04	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au ⁺ *0.13	Hg ⁺ *0.12	Tl 1.48	Pb *1.05	Bi *0.34	Po	At	Rn																												
Fr 1.71	Ra 1.37	Ac 1.11	<table border="1"> <tr> <td>Ce 0.92</td> <td>Pr</td> <td>Nd *1.06</td> <td>Pm</td> <td>Sm *1.04</td> <td>Eu</td> <td>Gd *1.02</td> <td>Tb</td> <td>Dy *0.99</td> <td>Ho</td> <td>Er *0.96</td> <td>Tm</td> <td>Yb *0.94</td> <td>Lu</td> </tr> <tr> <td>Th 0.99</td> <td>Pa 0.90</td> <td>U 0.83</td> <td>Np</td> <td>Pu</td> <td>Am</td> <td>Cm</td> <td>Bk</td> <td>Cf</td> <td>Es</td> <td>Fm</td> <td>Md</td> <td>No</td> <td>Lr</td> </tr> </table>															Ce 0.92	Pr	Nd *1.06	Pm	Sm *1.04	Eu	Gd *1.02	Tb	Dy *0.99	Ho	Er *0.96	Tm	Yb *0.94	Lu	Th 0.99	Pa 0.90	U 0.83	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr
Ce 0.92	Pr	Nd *1.06	Pm	Sm *1.04	Eu	Gd *1.02	Tb	Dy *0.99	Ho	Er *0.96	Tm	Yb *0.94	Lu																																
Th 0.99	Pa 0.90	U 0.83	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr																																

ตารางที่ 6.2 แสดงค่ารัศมีของอะตอมในขณะที่มีการสร้างพันธะโควาเลนต์แบบเตตระฮีดรอลของคิตเทล (Kittel) (3)

parameter, a, b, c) เติตระโกนอลต์ฮอร์เมชัน ($\eta = c/2a$) และตำแหน่งของไอออนลบตามแกน $X(u)$ ในสารที่มีโครงสร้างผลึกแบบซาลโคไทร์ โดยใช้รัศมีของอะตอมในขณะสร้างพันธะแบบเตตระอีตรอล โดยระยะห่างระหว่างไอออนบวกและลบ (R_{bc}) มีค่าเท่ากับผลรวมของรัศมีของอะตอมของธาตุทั้ง 2 ชนิด $r_i + r_j$ จะได้ว่า

$$\left. \begin{aligned} R_{Ac}(a, u) - (r_A + r_c) &= 0 \\ R_{Bc}(a, u) - (r_B + r_c) &= 0 \end{aligned} \right\} \dots \dots \dots (6.4.1)$$

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการจัดเรียงตัวของอะตอมดังในรูปที่ 8 จะได้ว่า

$$R_{Ac} = \frac{[u^2 + (1 + \eta^2)]^{1/2}}{16} a \dots \dots \dots (6.4.2)$$

$$R_{Bc} = \frac{[(u - 1/2)^2 + (1 + \eta)^2]^{1/2}}{16} a \dots \dots \dots (6.4.3)$$

จะได้ตำแหน่งของไอออนลบเป็น

$$u = \frac{(R_{Ac}^2 - R_{Bc}^2)}{a^2} + \frac{1}{4} \dots \dots \dots (6.4.4)$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อให้ } \alpha &= R_{Ac}^2 - R_{Bc}^2 \\ \beta &= R_{Ac}^2 + R_{Bc}^2 \dots \dots \dots (6.4.5) \end{aligned}$$

และจากทฤษฎีของอับราฮัม-เบิร์นสไตน์ (Abraham-Bernstein) (5) ซึ่งใช้สมมุติฐานว่าอะตอม B ยังคงสร้างพันธะแบบเตตระอีตรอลและทำนายได้ว่า

$$u = \frac{1}{b} - \frac{1}{4} [2\eta^2 - 1]^{1/2} \dots \dots \dots (6.4.6)$$

ทำให้ได้ $\eta^2 = \frac{8(\beta - \alpha)}{3a^2}$

$$a^2 = \frac{12\alpha^2}{2\beta + \alpha - [(2\beta + \alpha)^2 - 18\alpha^2]^{1/2}}$$

เมื่อให้ $\delta = \frac{\alpha}{\beta}$ และกระจายจะได้

$$a = \frac{\sqrt{8\beta} [1 + \delta - 3\delta^2 + 0(\delta^4)]}{3 \quad 4 \quad 64} \dots \dots \dots (6.4.7)$$

$$\eta = 1 - \frac{3\delta}{4} + \frac{\delta^2}{16} + \frac{\delta^3}{16} + 0(\delta^4) \dots \dots \dots (6.4.8)$$

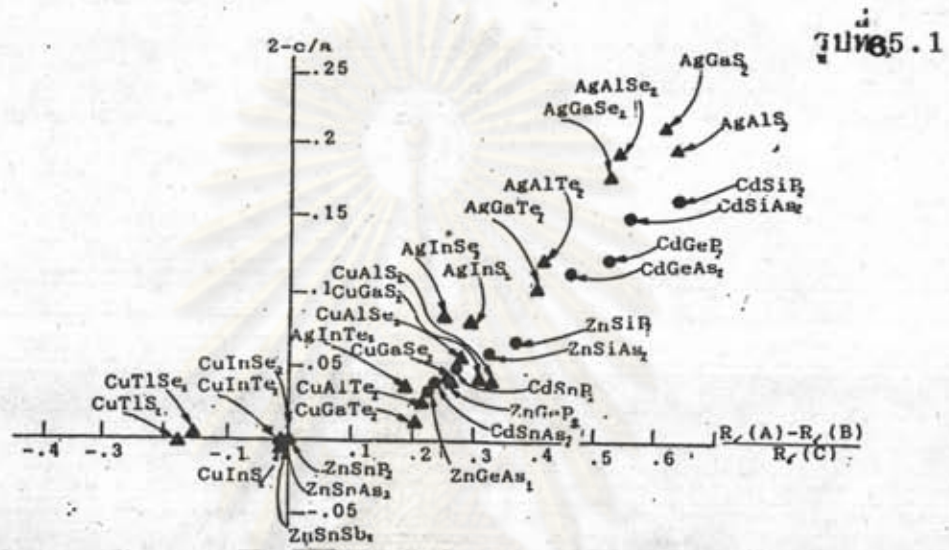
$$u = \frac{1 + 3\delta + 7\delta^2}{4 \quad 8 \quad 64} + \frac{7\delta^3}{32} + 0(\delta^4) \dots \dots \dots (6.4.9)$$

เนื่องจาก $\delta \ll 1$ และ $1/6 < 3/4$ ดังนั้น จาก (6.4.8) จะได้ $\eta = 1 - 3\delta/4$ หรือ

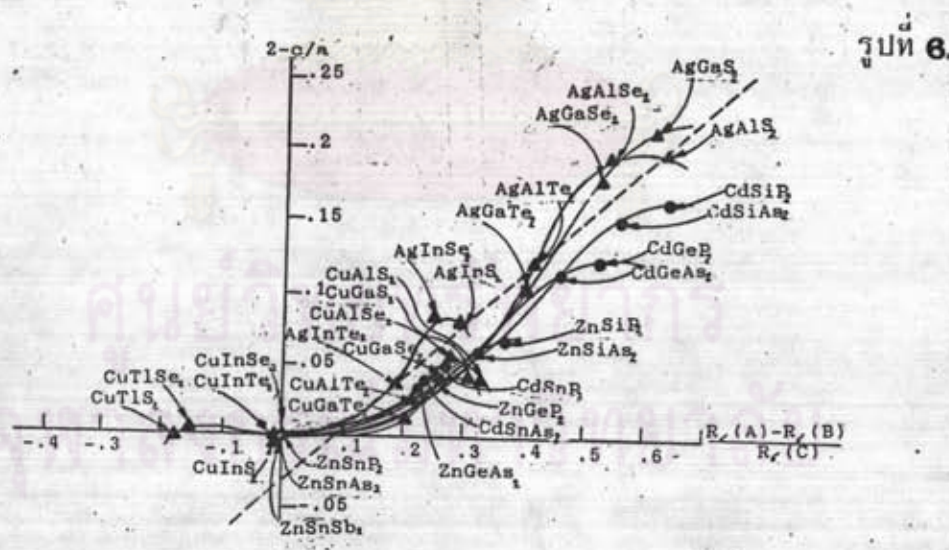
$$2 - c/a = 1.5\delta \dots \dots \dots (6.4.10)$$

ซึ่งเขียนกราฟได้ดังรูปที่ 8.4

ปริมาณทางฟิสิกส์ต่างๆ เช่น ค่าพลังงานไอออไนเซชัน ค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีจากที่ต่างๆ รัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนทั้งของไฮมอนส-บล็อกและของชุงเกอร์ นิยามพารามิเตอร์ขึ้นมาและใช้ในการจำแนกโครงสร้างผลึกไบนารีที่มีความถูกต้องมากขึ้นและได้ขยายไปใช้ในทำนายโครงสร้างผลึกของสารประกอบเทอร์นารี แต่เนื่องจากสารประกอบเทอร์นารีมีอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะโครงสร้างผลึกก็มีอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกัน ทำให้ข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการทำนายลักษณะโครงสร้างผลึกของสารประกอบเทอร์นารีได้ แต่อย่างไรก็ตามวิลลาร์สก็ยังสามารถทำนายการเกิดของสารประกอบเทอร์นารีได้

รูปที่ 6.5.1

รูปที่ 6.5.2

รูปที่ 6.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเดตระโกนอล ดิสทอร์ชัน $(2-c/a)$ กับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตี $[R_1(A)-R_1(B)]/R_1(C)$

- ▲▲▲▲▲ กลุ่ม I-III-VI₂
- กลุ่ม II-IV-V₂

เราได้นำวิธีของวัลลาร์มาใช้ในการศึกษาการเกิดเตตระโกนอล ดิสทอร์ชันในสารประกอบซาลโคไฟรต์โดยการใชปริมาณทางพีสิกส์ต่างๆ นิยามพารามิเตอร์ที่คาดว่า เป็นปฏิกาดโดยตรงกับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอม A และ B ขึ้นมา แล้วเขียนกราฟระหว่าง $2-c/a$ กับพารามิเตอร์เหล่านั้น เพื่อหาความสัมพันธ์ของ $2-c/a$ ในรูปของพารามิเตอร์ดังกล่าว ผลปรากฏว่า เมื่อใช้รัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอนของซุงเกอร์ นิยาม $R_z(X)$ โดยที่ $R_z(X) = r_s(X) + r_p(X)$ กราฟระหว่าง $2-c/a$ กับ $[R_z(A) - R_z(B)]/R_z(C)$ กราฟระหว่าง $2-c/a$ กับ $[R_z(A) - R_z(B)]/R_z(C)$ จะเป็นกราฟที่ให้ความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดดังรูปที่ 6.5 ซึ่งพารามิเตอร์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะตามนิยามของชอกัทและฮัสเสนในกรณีที่สุดส่วนของอิเล็กตรอนที่มีเลขโมเมนต์เชิงมุมเป็น 2 ที่มีส่วนในการสร้างพันธะ (d character) มีค่าเป็นศูนย์

d character of I-III-VI ₂ compounds					
compound	Phillips	Shay-Wernick	Zunger	YWS	
				average	linear
CuAlS ₂	.15	.35	.352	.293	.29
CuAlSe ₂	.15	-	.275	.263	.254
CuAlTe ₂	.15	-	-	-	-
CuGaS ₂	.15	.35	.315	.354	.353
CuGaSe ₂	.15	.36	.251	.199	.203
CuGaTe ₂	.15	-	-	.28	.298
CuInS ₂	.15	.45	.24	.413	.421
CuInSe ₂	.15	.34	.22	.255	.262
CuInTe ₂	.15	-	-	.291	.308
CuTlS ₂	.15	-	-	-	-
CuTlSe ₂	.15	-	-	-	-
AgAlS ₂	.15	-	-	-	-
AgAlSe ₂	.15	-	-	-	-
AgAlTe ₂	.15	-	-	-	-
AgGaS ₂	.15	.2	-	.135	.14
AgGaSe ₂	.15	.16	-	.037	.037
AgGaTe ₂	.15	-	-	.056	.059
AgInSe ₂	.15	.17	-	.08	.082
AgInS ₂	.15	.2	-	.173	.175
AgInTe ₂	.15	-	-	-	-

ตารางที่ 6.3 แสดงค่า d character ของสารประกอบซาลโคไฟรต์

เมื่อพิจารณาค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะตามนิยามของชอกัทและฮัสเสนซึ่งเป็นฟังก์ชันของสัดส่วนของอิเล็กตรอนที่มีเลขโมเมนต์เชิงมุมเป็น 2 ที่มี ส่วนในการสร้างพันธะดังกล่าว เนื่องจากทฤษฎีที่ใช้ในการคำนวณค่าสัดส่วนนี้มีหลายทฤษฎี เราได้ค่าสัดส่วนดังกล่าวนี้ของฟิลลิปส์ (21) ของเชย์และเวอรันิก (5) และของอู๋ดี วูล์และสายคินด์

(Yooder, Woolley and Sa-yakanit)(34) ตามตารางที่ 6.3 ปรากฏว่าสัดส่วนของอิเล็กตรอนที่มีเลขโมเมนต์เป็น 2 เหล่านี้มีผลต่อการเกิดเดระโกนอล ดิสทอร์ชันน้อยมาก จนแทบสังเกตไม่เห็นความแตกต่างระหว่างกรณีที่มีและไม่มี($d=0$) ดังตารางที่ 6.4 และรูปที่ 6.5.1

Electronegativity difference with d character							
compound	2-c/a	no d	Phillips	S-W	Zunger	YWS	
						average	linear
CuAlS ₂	.039	.331	.357	.39	.391	.381	.38
CuAlSe ₂	.055	.284	.316	-	.345	.342	.34
CuAlTe ₂	.025	.218	.249	-	-	-	-
CuGaS ₂	.042	.313	.315	.318	.317	.318	.318
CuGaSe ₂	.04	.268	.28	.297	.288	.283	.284
CuGaTe ₂	.013	.206	.22	-	-	.234	.236
CuInS ₂	-5E-03	-.01	-.033	-.081	-.048	-.075	-.077
CuInSe ₂	-1E-03	-8E-03	-.03	-.059	-.04	-.046	-.047
CuInTe ₂	0	-6E-03	-.024	-	-	-.042	-.044
CuTlS ₂	-1E-03	-.178	-.216	-	-	-	-
CuTlSe ₂	5E-03	-.152	-.191	-	-	-	-
AgAlS ₂	.198	.636	.688	-	-	-	-
AgAlSe ₂	.195	.544	.611	-	-	-	-
AgAlTe ₂	.122	.419	.481	-	-	-	-
AgGaS ₂	.214	.618	.647	.657	-	.644	.645
AgGaSe ₂	.177	.529	.574	.577	-	.54	.54
AgGaTe ₂	.103	.407	.452	-	-	.423	.424
AgInS ₂	.084	.252	.265	.266	-	.259	.259
AgInSe ₂	.08	.295	.298	.299	-	.299	.299
AgInTe ₂	.038	.194	.209	-	-	-	-

ตารางที่ 6.4 แสดงค่าผลต่างของค่าอิเล็กโตรเนกาติวิตีเมื่อ d character มีค่าต่างๆ (ตามสมการ 6.3.1 -6.3.4.)

จากกราฟระหว่าง $2-c/a$ และ $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$ ของสารประกอบซาลโคไพไรท์ที่ได้ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของ $2-c/a$ และ $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$ ของกลุ่ม I-III-VI₂ และกลุ่ม II-IV-V₂ จะแยกจากกัน และถ้าพิจารณารายละเอียดของแต่ละกลุ่มจะพบว่า มีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ต่อไปอีก เช่น ในกลุ่ม I-III-VI₂ ความสัมพันธ์ของสารประกอบทองแดง (Cu) และสารประกอบเงิน (Ag) จะแยกจากกัน และในกลุ่ม II-IV-V₂ ความสัมพันธ์ของสารประกอบสังกะสี (Zn) และสารประกอบแคดเมียม (Cd) ก็แยกจากกัน และในกลุ่มย่อยเหล่านี้ยังมีการแบ่งย่อยต่อไปได้อีก เช่นในกลุ่มของสารประกอบทองแดงจะมีการแยกเป็นกลุ่มของ CuAlC₂, CuGaC₂, CuInC₂, CuTlC₂ โดยที่ C เป็น S, Se, Te ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ของ $2-c/a$ กับ $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$

ต่างกันเล็กน้อยดังรูปที่ 6.5.2 โดยมีสูตรเอมไพริคอล(empirical formular) สำหรับกลุ่ม I-III-VI กลุ่มของสารประกอบทองแดงเป็น

$$2-c/a = -.002+.058DX+.367DX^2 -.328DX^3 \dots\dots\dots (6.5.1)$$

สำหรับกลุ่มของสารประกอบของเงินมีสูตรเป็น

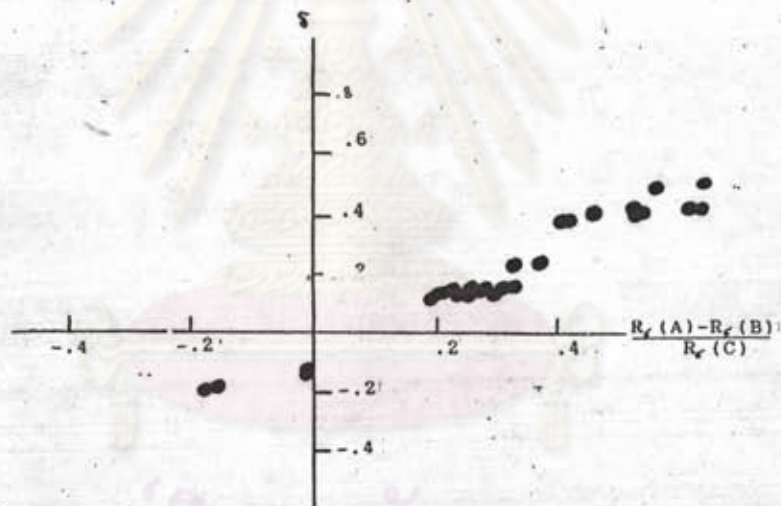
$$2-c/a = .130DX+.608DX^2 -.457DX^3 \dots\dots\dots (6.5.2)$$

สำหรับกลุ่ม II-IV-V สูตรเอมไพริคอลของสารประกอบสังกะสีและแคดเมียมรวมกันเป็น

$$2-c/a = .021DX+.665DX^2 -.457DX^3 \dots\dots\dots (6.5.3)$$

โดยที่ $DX = [R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$

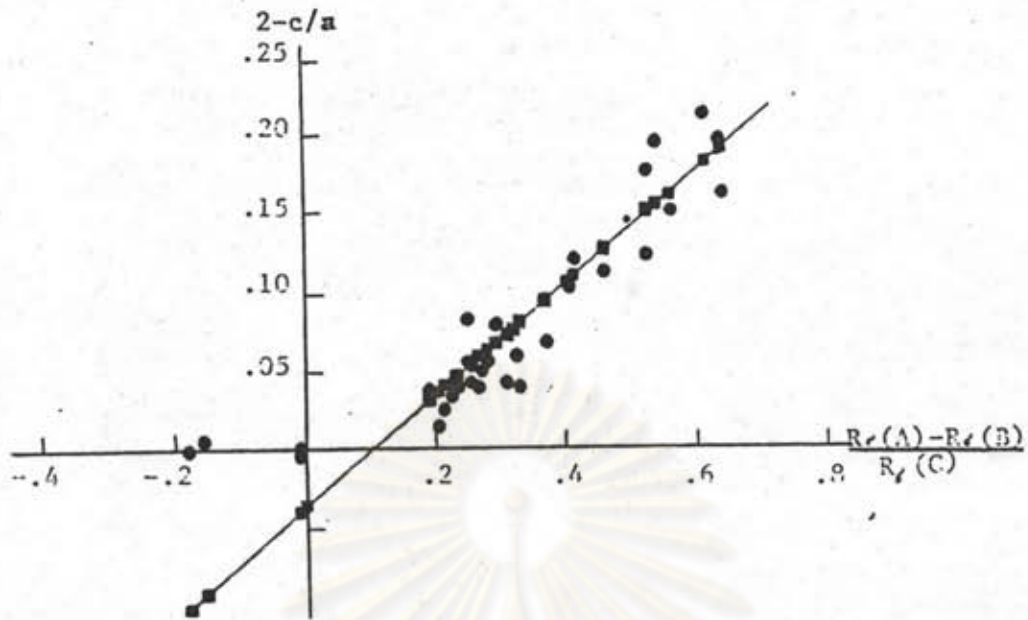
ผลการศึกษาการจำแนกโครงสร้างผลึกของสารประกอบไบนารี ทำให้เราทราบว่า R_f เป็นบัพภาคโดยตรงกับค่าอเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอม ดังนั้น $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$ จึงเป็นบัพภาคโดยตรงกับผลต่างของค่าอเล็กโตรเนกติวิตีของอะตอม A และ B เทียบกับอะตอม C

รูปที่ 6.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง R ตามที่นิยามในทฤษฎีซีทีบี และผลต่างของค่าอเล็กโตรเนกติวิตีของพันธะตามนิยามของ ซอกท์และยัสเสน

6.6 การเปรียบเทียบผลการคำนวณโดยใช้ทฤษฎีซีทีบีและผลจากการหาความสัมพันธ์ของ $2-c/a$ กับ $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$

การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของทฤษฎีซีทีบีและผลจากการหาความสัมพันธ์ตามหัวข้อ 6.5 เราทำได้โดยการเขียนกราฟพิจารณาความสัมพันธ์ของ R ตามทฤษฎีซีทีบีและ $[R_f(A)-R_f(B)]/R_f(C)$ ดังรูปที่ 6.7 จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นเส้นตรง แสดงว่า ก็เป็นปริมาณที่เป็นบัพภาคโดยตรงกับผลต่างของค่าอเล็กโตรเนกติวิตี

รูปที่ 6.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง $2-c/a$ และ $[R_f(A) - R_f(B)] / R_f(C)$
 ■■■■■ จากทฤษฎีที่บี
 ●●●●● จากผลการทดลอง

ของอะตอม A และ B เช่นกันโดย

$$\hat{\epsilon} = .025 + .238 [R_f(A) - R_f(B)] / R_f(C) \dots\dots\dots (6.6.1)$$

โดยอาศัยผลจากสมการ (6.6.1) และสมการ (6.5.1) ถึง (6.5.3) เราสามารถทำนายค่า $2-c/a$ ในรูปฟังก์ชันของ $[R_f(A) - R_f(B)] / R_f(C)$ ได้ดังรูปที่ 6.8 เมื่อเปรียบเทียบผลการทำนายโดยการหาความสัมพันธ์ระหว่าง $2-c/a$ กับ $[R_f(A) - R_f(B)] / R_f(C)$ จากกราฟโดยตรงและผลจากการใช้ทฤษฎีที่บีจะ ได้ดังตารางที่ 6.5, 6.6 และ 6.7 โดยมีค่าความผิดพลาด (standard error estimate) ดังตารางที่ 6.8 โดยวิธีของอะตอมในขณะสร้างพันธะแบบเตตระฮีดรอลและ R_f มีความสัมพันธ์กันดังรูปที่ 6.9 ซึ่งจะเห็นว่าผลจากการทำนายโดยใช้ทฤษฎีที่บีจะให้ค่าที่เป็นค่าเฉลี่ยระหว่างทั้ง 2 กลุ่ม (กลุ่ม I-III-VI₂ และ กลุ่ม II-IV-V₂) และไม่สามารถบอกความแตกต่างของค่า $2-c/a$ ของสารทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้ ในขณะที่ผลจากการหาความสัมพันธ์จากกราฟระหว่าง $2-c/a$ กับ $[R_f(A) - R_f(B)] / R_f(C)$ สามารถบอกความแตกต่างของค่า $2-c/a$ ของสารทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้ เมื่อพิจารณา ค่าความผิดพลาดที่ได้จากทั้ง 2 วิธี จะเห็นว่า การทำนายโดยใช้ทฤษฎีที่บีจะมีค่าความผิดพลาดมากกว่า และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ได้จากการพิจารณาจากกลุ่มใหญ่ๆ กับกลุ่มย่อยๆ เช่นในกรณีความสัมพันธ์ที่ได้จากการพิจารณาทั้ง 2 กลุ่มรวมกันกับความสัมพันธ์ที่ได้จากการพิจารณากราฟของกลุ่ม I-III-VI₂ หรือ กลุ่ม II-IV-V₂ ตามลำพังจะเห็นว่า

compound	2-c/a		CTB
	experiment	empirical fit	
CuAlS ₂	.039	.047	.057
CuAlSe ₂	.055	.038	.055
CuAlTe ₂	.025	.026	.051
CuGaS ₂	.042	.043	.057
CuGaSe ₂	.04	.035	.055
CuGaTe ₂	.013	.024	.051
CuInS ₂	-5E-03	-1E-03	-.056
CuInSe ₂	-1E-03	-1E-03	-.053
CuInTe ₂	0	-1E-03	-.05
CuTlS ₂	-1E-03	2E-03	-.073
CuTlSe ₂	5E-03	0	-.071

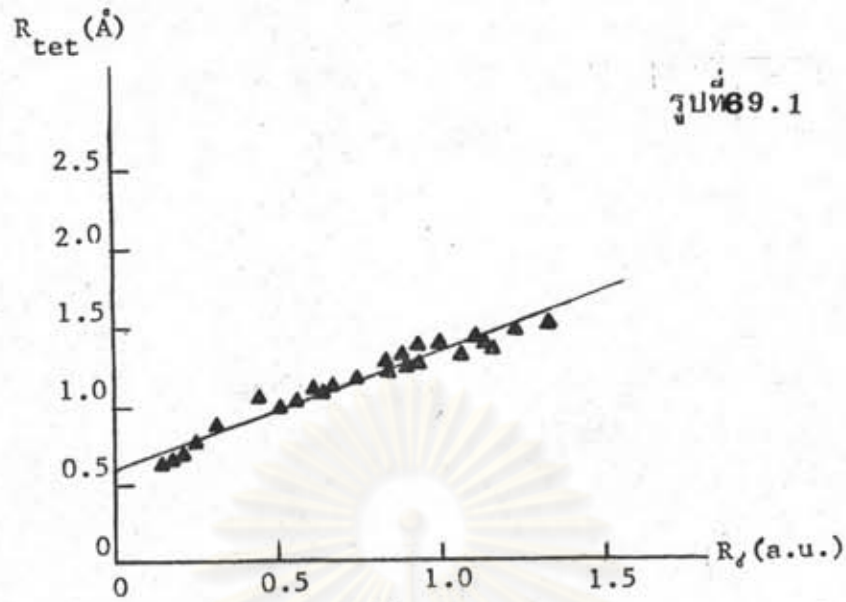
ตารางที่ 65 แสดงค่าเดระโกนอล ดัชนีหักเห ของสารประกอบซาลโคไฟไรท์
ของทองแดง ซึ่งมีสูตรเอมไพริคัล ดังสมการ (6.5.1)

compound	2-c/a		CTB
	experiment	empirical fit	
AgAlS ₂	.198	.212	.159
AgAlSe ₂	.195	.178	.153
AgAlTe ₂	.122	.128	.143
AgGaS ₂	.214	.205	.159
AgGaSe ₂	.177	.172	.153
AgGaTe ₂	.103	.123	.143
AgInSe ₂	.084	.064	.046
AgInS ₂	.08	.079	.047
AgInTe ₂	.038	.045	.043

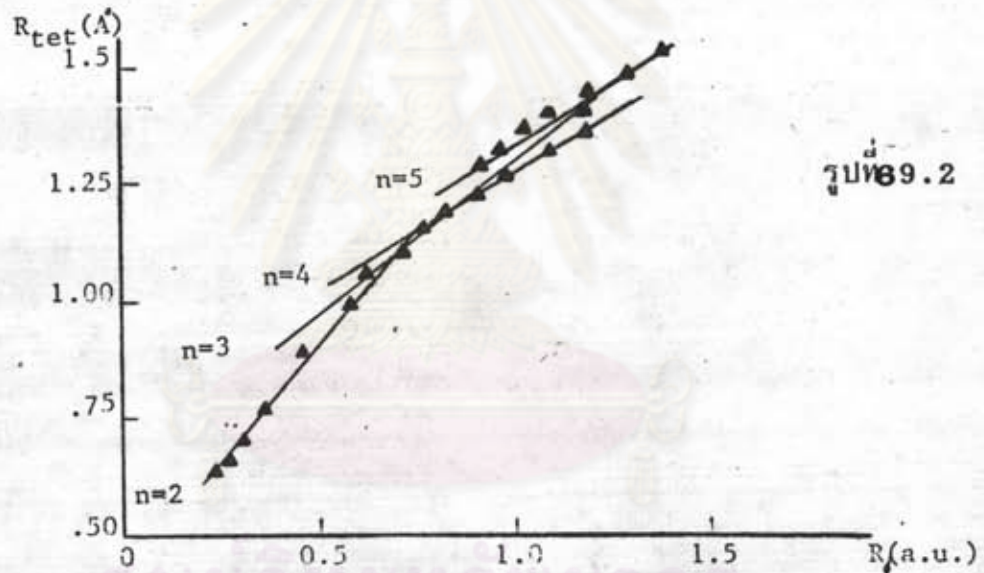
ตารางที่ 66 แสดงค่าเดระโกนอล ดัชนีหักเห ของสารประกอบซาลโคไฟไรท์
ของเงิน ซึ่งมีสูตรเอมไพริคัล ดังสมการ (6.5.2)

Compound	2-c/a		CTB
	Experiment	Empirical fit	
ZnSiP ₂	.06723	.076	.089
ZnSiAs ₂	.06	.061	.086
ZnGeP ₂	.042	.042	.057
ZnGeAs ₂	.033	.033	.055
ZnSnP ₂	0	0	-.055
ZnSnAs ₂	0	0	-.053
ZnSnSb ₂	0	0	-.05
CdSiP ₂	.16356	.166	.189
CdSiAs ₂	.151	.141	.183
CdGeP ₂	.1228	.129	.157
CdGeAs ₂	.11275	.107	.153
CdSnP ₂	.049	.045	.047
CdSnAs ₂	.04	.036	.046

ตารางที่ 67 แสดงค่าเดระโกนอล ดัชนีหักเห ของสารประกอบซาลโคไฟไรท์
กลุ่ม II-IV-V₂ ซึ่งมีสูตรเอมไพริคัล ดังสมการ (6.5.3)

รูปที่ 9.1

รูปที่ 9.2

รูปที่ 9.1 & 9.2

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรัศมีของอะตอมในขณะที่มีการสร้างพันธะแบบเตตระฮีดรอล (R_{tet}) กับค่าอิเล็กโตรเนกติวิตีที่อยู่ในรูปรัศมีวงโคจรของอิเล็กตรอน ($R_i = r_s + r_p$) ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นเชิงเส้นตรง มีค่าความชันและจุดตัดขึ้นกับเลขควอนตัม (principal quantum number) โดย $R = .45R_i + .75$

COMPOUND	RELATION	STANDARD ERROR ESTIMATE X 100
over all	CTB	3.92
over all	empirical formula	1.86
I-III-VI	empirical formula	1.42
II-IV-V	empirical formula	.320
Ag compound	empirical formula	.709
Cu compound	empirical formula	.441
Cd compound	empirical formula	.201
Zn compound	empirical formula	.0883

ตารางที่ 6.8 แสดงค่าความผิดพลาด (standard error estimate) ของความสัมพันธ์ที่ใช้ทำนายค่าเดดระโกนอล ดิสทอร์ชัน

ความสัมพันธ์จากกลุ่มย่อยจะมีความผิดพลาดน้อยกว่า
 ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ได้จากการเขียนกราฟระหว่าง $2-c/a$ และ $(R_e(A) - R_e(B))/R_e(C)$ จึงมีความละเอียดถูกต้องมากกว่า

